

در شرایطی که نیروگاه‌های کشور برای تولید برق تشنه «گاز» هستند، به دلیل شدت گرفتن سرما و افزایش مصرف خانگی با ناترازی گاز مواجه هستیم، ناگزیر باید به گزینه‌های دیگری به عنوان سوخت‌های جایگزین فکر کرد. این در حالی است که فقط 14 نیروگاه بخاری امکان سوخت مازوت دارند و بیش از 130 نیروگاه گازوئیل را جایگزین کسری گاز می‌کنند.

سوخت پایه نیروگاه‌های کشور گاز است و در شرایطی که نیروگاه‌ها برای فعالیت تشنه «گاز» هستند، به دلیل شدت گرفتن سرما و افزایش مصرف خانگی با ناترازی گاز مواجه هستیم، ناگزیر باید به گزینه‌های دیگری به عنوان سوخت‌های جایگزین فکر کرد. این در حالی است که فقط 14 نیروگاه بخاری امکان سوخت مازوت دارند و بیش از 130 نیروگاه گازوئیل را جایگزین کسری گاز می‌کنند.

به گزارش روابط عمومی شرکت توزیع نیروی برق استان کردستان، در روزهای سرد سال و زمانی که با پیک مصرف گاز در بخش خانگی مواجه هستیم، موضوع تامین سوخت نیروگاهی به عنوان یک چالش پیش روی صنعت برق مورد توجه قرار می‌گیرد. این در شرایطی است که گاز، گازوئیل و مازوت سه گزینه روی میز نیروگاه‌هاست تا بتواند با استفاده از آن، برق پایدار و مورد نیاز همه بخش‌های کشور اعم از خانگی، صنعتی، تجاری و کشاورزی را تامین کند.

اما سوال مطرح این است که «چرا ذخیره گازوئیل امسال در نیروگاه‌ها انجام نشده است؟ و چرا به جای مازوت، در برخی از نیروگاه‌های کشور از گازوئیل استفاده نمی‌شود که آلایندگی کمتری نسبت به مازوت دارند؟»

برای پاسخ به این سوال لازم است بدانیم که در نیروگاه‌های ایران، استفاده از گازوئیل به جای مازوت به چندین دلیل مهم و کلیدی بستگی دارد. یکی از اصلی‌ترین دلایل تفاوت‌های فنی و زیست‌محیطی میان این دو سوخت است. گازوئیل به عنوان یک سوخت پاک‌تر شناخته می‌شود و دارای آلودگی کمتری نسبت به مازوت است. استفاده از گازوئیل باعث کاهش میزان ذرات معلق و گازهای گلخانه‌ای می‌شود که برای حفظ کیفیت هوا و سلامت عمومی جامعه بسیار حائز اهمیت است. مازوت به عنوان یک سوخت سنگین و با غلظت بالاتر، معمولاً بیشتر در صنایع سنگین و نیروگاه‌هایی که قادر به مدیریت آلودگی هستند، استفاده می‌شود، اما با توجه به مشکلات زیست‌محیطی و سیاست‌های کلان کشور در زمینه کاهش آلایندگی، استفاده از گازوئیل به عنوان گزینه سوخت دوم، مورد توجه قرار گرفته است.

نکته این است که هم اکنون بیش از 90 درصد برق کشور از طریق نیروگاه‌های حرارتی تولید می‌شود و با در نظر گرفتن آلایندگی سوخت‌های مایع 90 درصد سوخت مورد استفاده نیروگاه‌ها را «گاز» تشکیل می‌دهد که در میان دیگر سوخت‌های فسیلی از آلایندگی کمتری

برخوردار است.

استفاده از گاز با توجه به هزینه کمتر و کارایی بالاتر، گزینه‌ای اقتصادی‌تر محسوب می‌شود. با این حال، در مواقعی که به دلیل نیازهای فصلی و عمومی به گرمایش فشار بر منابع گاز بالاست، گازوئیل به عنوان سوخت دوم نیروگاه‌ها انتخاب می‌شود و بدین منظور نیز از سال‌ها قبل تمهیدات لازم به منظور ذخیره‌سازی سوخت مایع کافی در مواقع ضروری توسط وزارت نیرو اندیشیده شده است. به بیان دیگر و بر اساس عرف سال‌های گذشته در فصل گرم سال که میزان مصرف گاز طبیعی در بخش خانگی به شدت کاهش می‌یابد، نیروگاه‌های کشور از گاز به عنوان سوخت نیروگاهی استفاده می‌کنند و نسبت به ذخیره‌سازی سوخت مایع اقدام می‌کنند تا در فصل سرد سال که مصرف گاز در بخش خانگی اوج می‌گیرد، از سوخت مایع (85 درصد گازوئیل و تنها 15 درصد نفت کوره) به عنوان سوخت جایگزین نیروگاهی استفاده کنند.

با این وجود در سال جاری و بنا به دلایل متعدد، روند عادی تأمین، ذخیره‌سازی و مصرف سوخت مورد نیاز نیروگاه اعم از انرژی گاز و سوخت مایع (گازوئیل و نفت مازوت) با چالش‌هایی رو به رو شد که همه این عوامل در کنار یکدیگر باعث شده است صنعت برق کشور با وجود در اختیار داشتن زیرساخت‌های لازم برای تولید برق کافی در فصل سرد سال، سوخت کافی برای تولید حداکثری را نداشته باشد.

به عنوان نمونه و مستند به گزارش شبکه اطلاع‌رسانی وزارت نفت، ذخایر گازوئیل شرکت پالایش و پخش در پایان دومین ماه فصل تابستان سال جاری نسبت به مدت مشابه در سال ۱۴۰۲ بیش از ۴۰ درصد کاهش داشته است.

افزون بر این در پنج ماه نخست سال جاری و برخلاف رویه جاری در سال‌های قبل بخش عمده‌ای از تعمیرات پالایشگاه‌های گازی و نفتی کشور انجام نشد و این بدان معناست که با تغییر زمان تعمیرات پالایشگاهی، تولید سوخت مایع و تحویل آن به نیروگاه‌ها در سه ماه نخست شروع به کار دولت چهاردهم یعنی شهریور، مهر و آبان نسبت به رویه معمول با چالش مواجه شد.

با این تفاسیر با توجه به تحویل گازوئیل کمتر به صنعت نیروگاهی ذخایر سوخت مایع این صنعت نیز در پایان فصل گرم سال نسبت به مدت مشابه سال قبل به میزان ۶۰ درصد کاهش یافت.

با این تفاسیر صنعت برق کشور در حالی فصل سرد سال جاری را آغاز کرده است که با وجود در اختیار داشتن بیش از ۹۴ هزار مگاوات ظرفیت اسمی نیروگاهی و آمادگی کافی برای تولید برق تا سقف اوج بار فصل سرد سال گذشته (نزدیک ۴۵ هزار و ۵۰۰ مگاوات)، از یک سو با کاهش ۶۰ درصدی ذخایر سوخت مایع نسبت به مدت مشابه سال گذشته رو به رو است و از سوی دیگر به دلیل سهم بیش از 85 درصدی بخش

خانگی در مصرف گاز طبیعی در فصل سرد برای تامین گرمایش، عملاً امکان چندانی برای مصرف انرژی گاز در بخش نیروگاهی ندارد. در این زمینه "مصطفی رجبی مشهدی" سخنگوی صنعت برق می‌گوید: نیروگاه‌های کشور در طول سال ۸۰ درصد از سوخت گاز، ۱۴ درصد از گازوئیل و ۶ درصد از مازوت استفاده می‌کنند و وقتی که هوا سرد می‌شود به تبع آن افزایش مصرف گاز در بخش خانگی افزایش یابد که در این صورت به میزان مصرف مازوت اضافه خواهد شد.

در حال حاضر از میان حدود ۱۴۶ نیروگاه بزرگ در کشور، تنها ۱۴ نیروگاه بخاری توانایی استفاده از مازوت را دارند که عمدتاً در خارج از مناطق پرجمعیت و دور از کلان‌شهرها قرار گرفته و به‌طور محدود و همزمان با گاز از این سوخت استفاده می‌کنند؛ دولت نیز اخیراً اعلام کرده که در سه نیروگاه مستقر در کلان‌شهرهای اصفهان، کرج و اراک از مازوت استفاده نخواهد کرد و این سیاست به دلیل نگرانی‌های شدید درباره آلودگی هوا در شهرهای بزرگ اتخاذ شده است.

در این میان از ۱۶ نیروگاه بخاری در کشور ۱۴ نیروگاه مانند نیروگاه طوس در مشهد، مفتح در همدان، سهند بناب در تبریز، ایرانشهر در سیستان و بلوچستان، شهید منتظری در اصفهان، شهید منتظر قائم در البرز، شهید رجایی در قزوین، رامین در اهواز و نیروگاه بندرعباس، زرند در کرمان، شازند در اراک، بیستون در کرمانشاه، نیروگاه تبریز، و نکا در مازندران امکان مازوت‌سوزی دارند؛ به عبارت دیگر این نیروگاه‌ها در زمره نیروگاه‌های بخاری جای دارند و سوخت اول آنها گاز و سوخت دوم آنها مازوت بوده و در شرایط کمبود گاز به ناگزیر در این نیروگاه‌ها برای تولید برق از مازوت استفاده می‌شود.